

Теорія та історія політичної науки

УДК 352:32.019.5(09)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.20755793>

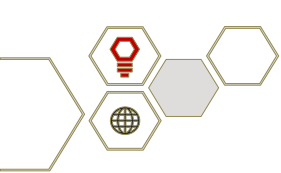
**Взаємодія органів публічної влади з громадськістю:
історико-правовий аспект**

Лада Олександр Валерійович,
кандидат історичних наук, доцент кафедри права імені
академіка УАН о. Івана Луцького закладу вищої освіти
«Університет Короля Данила», м. Івано-Франківськ, Україна,
<https://orcid.org/0000-0002-8253-0114>

Прийнято: 21.05.2026 | Опубліковано: 30.05.2026

Анотація: У представленому дослідженні здійснено комплексний історико-правовий аналіз проблематики підвищення ефективності взаємодії органів державної влади з громадськістю на основі узагальнення історичного досвіду, а також окреслено ключові тенденції трансформації цієї взаємодії у порівняльному аспекті з радянським періодом у контексті становлення та розвитку територіальних громад.

Встановлено, що система взаємовідносин між органами публічної влади та громадськістю виступає одним із визначальних індикаторів рівня суспільного розвитку, демократичності державного устрою та ефективності функціонування інститутів публічного управління. У межах теоретико-правового осмислення зазначеної проблематики обґрунтовано доцільність виокремлення двох базових моделей такої взаємодії: патерналістської та

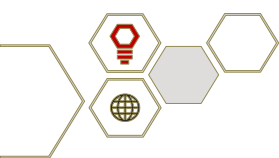

моделі соціального партнерства. Патерналістська модель притаманна переважно тоталітарним і авторитарним політичним режимам, тоді як модель соціального партнерства є характерною для демократичних держав, у яких забезпечується реальна участь громадян у процесах вироблення та реалізації публічної політики.

Доведено, що в умовах радянської політичної системи домінуючою практикою взаємодії органів влади з громадськістю було фактичне ігнорування громадської думки у процесі прийняття управлінських рішень або її формальна, імітаційна інкорпорація до управлінського процесу. Однією з характерних рис цього періоду також визначено нерозвиненість інституту місцевого самоврядування як самостійної форми публічної влади та відсутність належного нормативно-правового закріплення відповідної термінології у державно-правовому дискурсі.

Натомість у сучасний період, починаючи з 2014 року, в Україні відбувається суттєва трансформація системи публічної влади та її територіальної організації, що проявляється у процесах децентралізації та посиленні ролі територіальних громад. Відзначається формування якісно нового рівня відкритості, прозорості та підзвітності органів місцевого самоврядування, а також розширення форм безпосередньої участі громадян у виробленні та реалізації управлінських рішень, зокрема через інструменти партисипативної демократії та бюджетування участі.

Зазначено, що впровадження міжнародних та національних ініціатив, зокрема програм підтримки розвитку місцевого самоврядування, сприяє підвищенню інституційної спроможності територіальних громад, активізації громадянської участі та зміцненню механізмів взаємодії між владою і суспільством. У підсумку це створює передумови для утвердження демократичної моделі соціального партнерства та формування стійкого інституту громадянського суспільства в Україні.

Ключові слова: територіальна громада, місцеве самоврядування, органи державної влади, публічне управління, патерналізм, соціальне партнерство, демократія, авторитаризм, громадська участь, управлінські рішення.

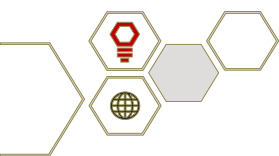
Interaction Between Public Authorities and the Public: Historical and Legal Aspect

Oleksandr Lada,

PhD in History, Associate Professor of the UAS Academician Rev Ivan Lutskyi
Department of Law, King Danylo University, Ivano-Frankivsk, Ukraine,
<https://orcid.org/0000-0002-8253-0114>

Abstract: In the present study, a comprehensive historical and legal analysis of the issue of improving the effectiveness of interaction between public authorities and the public is carried out based on the generalization of historical experience. Key trends in the transformation of this interaction are also outlined in a comparative perspective with the Soviet period in the context of the formation and development of territorial communities.

It has been established that the system of relations between public authorities and the public is one of the key indicators of the level of social development, the democratic nature of the state system, and the effectiveness of public administration institutions. Within the theoretical and legal interpretation of this issue, the expediency of distinguishing two basic models of such interaction is substantiated: the paternalistic model and the model of social partnership. The paternalistic model is characteristic primarily of totalitarian and authoritarian political regimes, whereas the model of social partnership is typical of democratic states, where real citizen participation in the formulation and implementation of public policy is ensured.

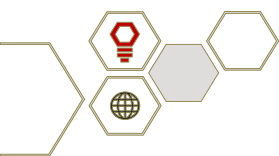
It has been proven that under the Soviet political system, the dominant practice of interaction between public authorities and the public was the actual disregard of public opinion in the decision-making process or its formal and imitative incorporation into governance. One of the characteristic features of this period was also the underdevelopment of local self-government as an independent form of public authority and the absence of proper normative and legal закреплення of the relevant terminology in state and legal discourse.

In contrast, in the modern period, starting from 2014, Ukraine has been undergoing a significant transformation of its public administration system and territorial organization of power, manifested in decentralization processes and the strengthening of the role of territorial communities. A qualitatively new level of openness, transparency, and accountability of local self-government bodies has been observed, as well as an expansion of forms of direct citizen participation in the development and implementation of managerial decisions, in particular through participatory democracy tools and participatory budgeting.

It is noted that the implementation of international and national initiatives, including local self-government support programs, contributes to strengthening the institutional capacity of territorial communities, increasing civic engagement, and enhancing mechanisms of interaction between government and society. Ultimately, this creates preconditions for establishing a democratic model of social partnership and forming a sustainable civil society institution in Ukraine.

Keywords: territorial community, local self-government, public authorities, public administration, paternalism, social partnership, democracy, authoritarianism, civic participation, managerial decisions.

Постановка проблеми. У сучасних умовах державотворення та розвитку демократичних інститутів особливого значення набуває забезпечення права громадян на доступ до інформації про діяльність органів

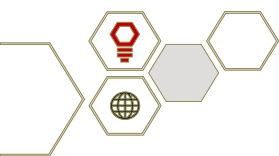

державної влади та місцевого самоврядування. Рівень відкритості й прозорості публічної влади виступає одним із ключових критеріїв демократичності держави, а також важливим чинником формування правової держави та громадянського суспільства. У цьому контексті ефективна комунікація між органами влади та громадськістю є необхідною передумовою забезпечення суспільної довіри, підтримки державних реформ і реалізації принципів народовладдя.

Історико-правовий досвід засвідчує, що ступінь участі населення у процесах формування, ухвалення та реалізації управлінських рішень безпосередньо впливає на ефективність функціонування механізму публічного управління. Активність територіальних громад, їхня самоорганізація та залучення до контролю за діяльністю органів влади є важливими показниками рівня розвитку демократичних засад у державі. Водночас, незважаючи на існування різноманітних форм громадської участі та механізмів впливу на діяльність органів влади, значна частина населення залишається недостатньо інтегрованою у процеси прийняття управлінських рішень і контролю за їх виконанням.

За таких умов особливої актуальності набуває звернення до історичного досвіду становлення взаємодії органів влади з громадськістю, дослідження процесів формування територіальних громад як суб'єктів публічного управління, а також вивчення правових та організаційних засад їхньої участі у державотворчих процесах. Необхідність наукового осмислення зазначених питань зумовлена потребою вдосконалення сучасної моделі взаємодії влади і суспільства відповідно до принципів відкритості, підзвітності та демократичного врядування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування з громадськістю знайшла відображення у працях вітчизняних науковців у галузі історії держави

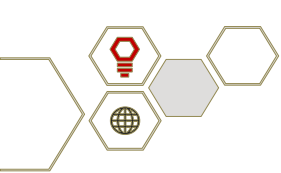

і права, політології, державного управління та суміжних дисциплін. Значний внесок у дослідження теоретичних і практичних аспектів зв'язків із громадськістю, розвитку територіальних громад та механізмів громадської участі зробили М. Ю. Віхляєв, О. С. Коврига, Д. Нагірняк, М. Я. Сидор, М. І. Михальченко, А. А. Чічановський, В. І. Шкляр та інші дослідники.

У наукових працях зазначених авторів висвітлено окремі аспекти становлення та функціонування інституту зв'язків із громадськістю, історичні передумови розвитку територіальних громад, а також питання взаємодії населення з органами публічної влади. Водночас комплексне історико-правове дослідження механізмів комунікації місцевих органів влади з громадськістю, з урахуванням як національного, так і зарубіжного досвіду, залишається недостатньо розробленим. Це зумовлює необхідність подальшого наукового аналізу зазначеної проблематики та підтверджує актуальність дослідження для сучасних процесів державотворення і розвитку територіальних громад в Україні.

Мета статті полягає у комплексному історико-правовому дослідженні процесів взаємодії органів державної влади з громадськістю, а також у визначенні шляхів підвищення ефективності такої взаємодії на основі історичного досвіду. Особливу увагу зосереджено на аналізі трансформаційних змін, що відбулися у сфері взаємовідносин влади й суспільства порівняно з радянським періодом, зокрема в контексті становлення та розвитку територіальних громад як повноправних суб'єктів публічного управління.

Виклад основного матеріалу дослідження. Радянська політична та адміністративно-правова доктрина приділяла значну увагу дослідженню громадських об'єднань як важливого елементу політичної системи та суб'єктів адміністративно-правових відносин. Упродовж радянського періоду, що охоплює 20-ті роки XX ст. – початок 90-х років XX ст., було сформовано

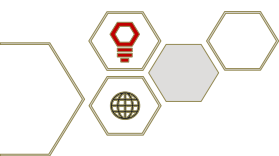

значний масив наукових праць, присвячених аналізу правового статусу, організаційних засад функціонування та особливостей діяльності громадських організацій у системі радянського адміністративного права.

Історико-правовий аналіз наукових підходів радянської доби свідчить, що адміністративно-правова наука того часу характеризувалася широким розумінням поняття «громадські організації». За своїм змістом зазначена категорія значною мірою кореспондується із сучасним поняттям «громадські об'єднання», яке використовується в українському законодавстві та сучасній правовій доктрині. Водночас радянська модель включала до системи громадських організацій не лише добровільні громадські формування, а й Комуністичну партію СРСР, кооперативні організації, самодіяльні об'єднання, громадські органи та інші структури, що брали участь у реалізації функцій державного управління.

На думку **М. Ю. Віхляєв**, однією з характерних рис радянського періоду було надзвичайно детальне адміністративно-правове регулювання діяльності громадських об'єднань. Аналіз праць радянських учених дає підстави стверджувати, що основна увага у дослідженнях приділялася питанням державного впливу на діяльність громадських організацій, зокрема порядку їх державної реєстрації, нормативному закріпленню правового статусу, здійсненню державного контролю та регламентації процедур припинення діяльності. Водночас важливе місце посідали питання визначення компетенції державних органів щодо безпосереднього керівництва діяльністю громадських об'єднань [1].

Характерною рисою радянської системи публічного управління було також делегування окремих функцій державної влади громадським організаціям та об'єднанням. Зокрема, окремі всесоюзні громадські організації залучалися до реалізації державної політики у сфері фізичної культури і спорту, а представники громадськості в окремих випадках наділялися

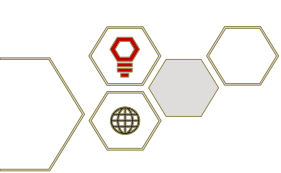

владними повноваженнями щодо застосування заходів адміністративного впливу в межах, визначених законодавством. Так, діяльність народних дружинників передбачала право вимагати дотримання громадського порядку та застосовувати встановлені законом заходи впливу у разі невиконання громадянами їх законних вимог.

Крім того, радянське законодавство передбачало обов'язкове залучення представників громадськості до діяльності окремих державних органів, а також погодження певних управлінських рішень із громадськими організаціями. Такий підхід був зумовлений прагненням держави забезпечити формальну участь громадськості у процесах управління, водночас зберігаючи домінуючу роль державного та партійного апарату у прийнятті ключових рішень.

Для радянської адміністративно-правової науки характерним було також дослідження правосуб'єктності громадських об'єднань у системі адміністративних правовідносин. Громадські організації розглядалися не лише як об'єкти державного регулювання, але й як учасники управлінських процесів, наділені певними правами та обов'язками у сфері публічного управління. При цьому особлива увага приділялася аналізу так званої активної правосуб'єктності громадських об'єднань, яка реалізовувалася у межах адміністративних правовідносин без безпосереднього застосування адміністративного впливу з боку держави.

Зазначені підходи стали важливим етапом розвитку наукових уявлень про взаємодію держави та громадянського суспільства у межах радянської правової доктрини. Водночас необхідно враховувати, що в умовах радянської політичної системи діяльність громадських організацій фактично перебувала під жорстким контролем державних органів та Комуністичної партії, що суттєво обмежувало їхню самостійність і незалежність як суб'єктів суспільних відносин.

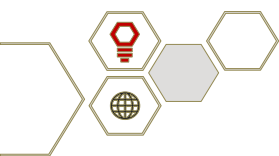

Беззаперечним є твердження *М. Я. Сидор* про те, що у радянський період інститут місцевого самоврядування як самостійна форма здійснення публічної влади фактично не був сформований. Характерною особливістю тогочасної державно-правової системи була відсутність самого поняття «місцеве самоврядування» у нормативно-правовому регулюванні та науковому обігу. Конституції СРСР та УРСР закріплювали виключно систему місцевих органів державної влади та управління, що функціонували в межах централізованої моделі державного управління [8].

Зокрема, відповідно до положень Конституції СРСР 1977 р., органами державної влади на місцях визнавалися Ради народних депутатів, а їх виконавчими та розпорядчими органами — виконавчі комітети відповідних Рад. Така система організації місцевої влади була побудована на принципі жорсткої централізації та адміністративної підпорядкованості, унаслідок чого місцеві Ради та їх виконавчі комітети виступали складовими єдиного державного механізму, а не самостійними суб'єктами місцевого самоврядування. Відповідно, територіальні громади були фактично усунуті від реального впливу на вирішення питань місцевого значення, а місцева влада реалізовувала передусім функції державного управління.

У сучасній науковій літературі обґрунтовано наголошується, що характер взаємодії органів державної влади та громадськості є одним із ключових критеріїв демократичного розвитку суспільства та рівня сформованості громадянського суспільства. Зокрема, *О. С. Коврига* виокремлює два основні типи взаємовідносин між владними структурами та громадською думкою: патерналістський і партнерський [3].

Патерналістська модель взаємодії характерна насамперед для тоталітарних та авторитарних політичних режимів і базується на домінуванні державної влади над суспільством. За таких умов держава виступає своєрідним «опікуном» суспільства, тоді як громадяни розглядаються як

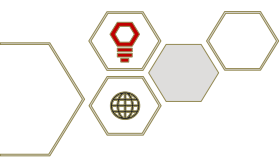

підлеглі суб'єкти, зобов'язані демонструвати лояльність, покору та підтримку офіційного політичного курсу. У межах цієї моделі фактично допускається існування лише однієї «офіційної» громадської думки, яка повністю узгоджується з державною ідеологією та політикою правлячого режиму. Альтернативні суспільні погляди та форми громадської активності або не визнавалися, або підлягали обмеженню та контролю з боку держави.

Відповідно, будь-які альтернативні суспільні погляди або придушувалися, або підпорядковувалися офіційній державній позиції. Практика взаємодії влади та громадськості в умовах радянської політичної системи здебільшого зводилася до ігнорування громадської думки під час ухвалення управлінських рішень або до формального імітування її врахування. Така модель взаємовідносин обмежувала розвиток громадянської активності, самостійності територіальних громад і демократичних механізмів участі населення у здійсненні публічної влади.

Важливим етапом трансформації суспільно-політичної та правової системи України стала послідовна відмова від радянської спадщини та переосмислення історико-правових засад функціонування держави. Одним із ключових кроків у цьому напрямі стало ухвалення 9 квітня 2015 р. Верховною Радою України пакета законів, відомого як «декомунізаційне законодавство». До нього увійшли закони України: *«Про засудження комуністичного та нацистського тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки»*, *«Про доступ до архівів репресивних органів комуністичного тоталітарного режиму 1917–1991 років»*, *«Про увічнення перемоги над нацизмом у Другій світовій війні 1939–1945 років»* та *«Про правовий статус та вшанування пам'яті борців за незалежність України у XX столітті»* [2].

Зазначені нормативно-правові акти мали не лише символічне, а й важливе державно-правове значення, оскільки були спрямовані на подолання наслідків тоталітарної політичної системи, утвердження історичної

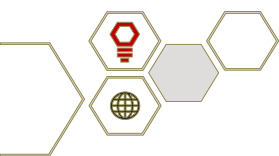

справедливості та формування нових демократичних цінностей у суспільстві. Зокрема, законодавство передбачало заборону пропаганди комуністичного та нацистського режимів, відкриття архівів репресивних органів, переосмислення історичної пам'яті про Другу світову війну, а також офіційне визнання борців за незалежність України у XX ст. У науковій літературі справедливо наголошується на стратегічному значенні декомунізаційного законодавства для подальшого розвитку України як демократичної, правової та суверенної держави.

Відмова від радянської моделі державного управління та патерналістського типу взаємовідносин між владою і суспільством стала важливою передумовою модернізації системи публічної влади. Історичний досвід функціонування авторитарних режимів свідчить про обмеженість патерналістської моделі, яка перешкоджає розвитку громадянської ініціативи, самоврядності та ефективної участі населення у здійсненні публічного управління. У сучасних демократичних державах натомість утверджується модель соціального партнерства, заснована на взаємодії органів влади та громадянського суспільства, прозорості управлінських процесів і залученні громадян до ухвалення рішень.

Починаючи з 2014 р., в Україні відбуваються масштабні трансформації системи публічної влади та її територіальної організації. У межах реформи децентралізації було сформовано нормативно-правову основу для розширення повноважень органів місцевого самоврядування та підвищення ефективності надання адміністративних послуг населенню. Прийняття відповідного законодавства стало важливим етапом реформування системи місцевого самоврядування та розвитку територіальних громад як самостійних суб'єктів публічного управління.

У результаті реформи об'єднані територіальні громади отримали значний обсяг повноважень у сфері місцевого економічного розвитку,

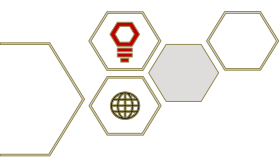

управління інфраструктурою, благоустрою та забудови територій, надання житлово-комунальних послуг, організації діяльності закладів освіти й охорони здоров'я, розвитку культури, фізичної культури та спорту, соціального захисту населення, а також забезпечення адміністративних послуг. Такий підхід сприяв посиленню ролі місцевого самоврядування у вирішенні питань місцевого значення та формуванню більш ефективної системи управління на місцях.

Важливе значення у процесі реформування системи місцевого самоврядування мав Закон України **«Про добровільне об'єднання територіальних громад»**, який визначив правовий механізм утворення нових адміністративно-територіальних одиниць та закріпив принцип добровільності об'єднання громад. Законодавець особливу увагу приділив ініціативі жителів сіл, селищ і міст, депутатського корпусу, органів місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення як ключових суб'єктів процесу об'єднання територіальних громад [5].

Однією з нормативних основ реформи став також Закон України **«Про співробітництво територіальних громад»** від 17 червня 2014 р., який закріпив правові засади взаємодії територіальних громад у межах реалізації спільних інтересів та повноважень органів місцевого самоврядування. Закон визначив основні форми співробітництва громад, серед яких: делегування окремих завдань одному із суб'єктів співробітництва із переданням необхідних ресурсів, реалізація спільних проєктів, спільне фінансування комунальних підприємств і установ, а також створення спільних комунальних підприємств, установ та організацій. Запровадження таких механізмів стало важливим кроком до розвитку міжмуніципального партнерства та підвищення спроможності територіальних громад у реалізації функцій місцевого самоврядування [6].

Передача значного обсягу повноважень на місцевий рівень у процесі

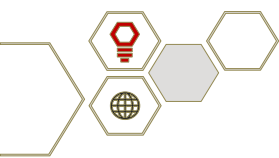

децентралізації суттєво розширила можливості органів місцевого самоврядування щодо самостійного вирішення питань місцевого значення. Одночасно із розширенням компетенції територіальних громад зростає й відповідальність органів місцевого самоврядування за ефективність управлінських рішень, якість надання публічних послуг та рівень соціально-економічного розвитку відповідних територій. У цьому контексті *Д. Нагірняк* слушно зазначає, що надання громадам реальних механізмів впливу на місцеву політику та можливості самостійного ухвалення рішень створює передумови для практичної реалізації принципів демократії, а також сприяє формуванню в Україні дієвих інститутів громадянського суспільства [4].

Одним із важливих проявів розвитку демократичних механізмів участі населення у здійсненні місцевого самоврядування стало активне залучення жителів територіальних громад до процесів ухвалення управлінських рішень. Особливого значення у цьому процесі набув інститут громадської участі, зокрема реалізація програм «Бюджету участі» (громадського бюджету). Зазначений механізм передбачає взаємодію органів місцевого самоврядування з громадськістю у сфері розподілу частини коштів місцевого бюджету та спрямований на забезпечення безпосередньої участі мешканців територіальної громади у визначенні пріоритетних напрямів місцевого розвитку.

Важливою ознакою функціонування Бюджету участі є відкритість та доступність проєктів для ознайомлення усіма жителями громади. Рішення щодо фінансування відповідних проєктів ухвалюються шляхом громадського голосування, що сприяє підвищенню прозорості діяльності органів місцевого самоврядування, розвитку громадянської активності та посиленню відповідальності громадян за розвиток власної територіальної громади. Таким чином, механізми партисипативної демократії поступово стають важливим елементом сучасної системи місцевого самоврядування в Україні.

Суттєву роль у підтримці процесів децентралізації та розвитку

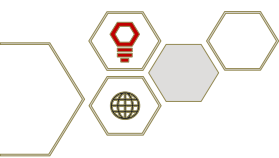

територіальних громад відіграють міжнародні програми технічної допомоги. Зокрема, Програма **DOBRE** спрямована на зміцнення спроможності об'єднаних територіальних громад шляхом надання фінансової та технічної підтримки органам місцевого самоврядування. Діяльність програми охоплює питання ефективного управління місцевими ресурсами, підвищення якості комунальних послуг, стимулювання економічного розвитку громад та розширення участі населення у процесах місцевого врядування [7].

Водночас одним із ключових напрямів діяльності Програми DOBRE є підтримка формування конструктивної взаємодії між органами влади та громадянським суспільством. У межах реалізації відповідних ініціатив особлива увага приділяється розвитку механізмів громадського контролю, підвищенню рівня прозорості діяльності органів місцевого самоврядування та формуванню суспільного запиту на якісні публічні послуги. Такі підходи відповідають сучасним демократичним стандартам публічного управління та сприяють утвердженню принципів відкритості й підзвітності влади.

У сучасній науковій доктрині дедалі чіткіше утверджується позиція, відповідно до якої довіра населення до органів місцевого самоврядування можлива лише за умови дотримання принципів гласності, відкритості та прозорості у процесі ухвалення управлінських рішень. При цьому ефективна система взаємодії органів влади з громадськістю має ґрунтуватися на принципах системності, цілісності, адресності, достовірності, технологічної гнучкості та адекватності управлінських рішень суспільним потребам.

На думку **О. С. Коврига**, важливими умовами ефективної комунікації між місцевими органами влади та громадськістю є взаємодоповнюваність, двосторонній характер комунікації, публічність і підконтрольність діяльності органів влади. У зв'язку з цим належна модель організації зв'язків із громадськістю передбачає системний збір та аналіз інформації щодо проблем розвитку території, вивчення громадської думки, проведення соціологічних

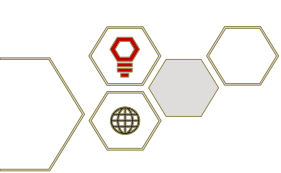

опитувань, визначення стратегічних пріоритетів розвитку регіону за участю громадськості, створення робочих груп та організацію громадських слухань. Крім того, важливим елементом такої діяльності є визначення окремих соціальних груп населення, взаємодія з якими потребує особливої уваги з боку органів місцевого самоврядування [3].

Висновки. Отже, система взаємовідносин між органами державної влади, місцевого самоврядування та громадськістю є одним із ключових індикаторів рівня демократичного розвитку держави та ефективності функціонування інститутів публічної влади. Історико-правовий аналіз дає підстави виокремити два основні типи взаємодії влади і суспільства: патерналістський та партнерський. Патерналістська модель характерна для тоталітарних і авторитарних політичних режимів та ґрунтується на домінуванні держави над суспільством, обмеженні громадянської ініціативи й формальному характері участі населення у процесах управління. Натомість модель соціального партнерства притаманна демократичним державам, у яких взаємодія влади та громадянського суспільства базується на принципах відкритості, підзвітності, публічності та участі громадян у прийнятті управлінських рішень.

Дослідження засвідчило, що в радянський період інститут місцевого самоврядування як самостійна форма публічної влади фактично не сформувався. Це значною мірою було зумовлено впливом російської імперської політичної традиції та авторитарної моделі державного управління, у межах якої місцеві органи влади виступали складовою централізованої системи державного апарату. За таких умов територіальні громади були позбавлені реальних механізмів самоврядності та ефективного впливу на вирішення питань місцевого значення.

Водночас із 2014 р. в Україні відбувається системна трансформація моделі публічного управління та територіальної організації влади, пов'язана з

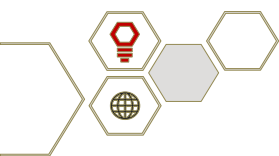
реалізацією реформи децентралізації. У результаті реформування органи місцевого самоврядування та територіальні громади отримали ширші повноваження і реальні механізми участі у розподілі ресурсів та бюджетних коштів. Важливим наслідком реформи стало активне залучення мешканців територіальних громад до процесів підготовки, ухвалення та реалізації управлінських рішень, зокрема через механізми громадського бюджету, громадських слухань та інших форм локальної демократії.

Сучасний етап розвитку місцевого самоврядування в Україні характеризується також поступовим формуванням нового рівня довіри населення до органів місцевої влади, підвищенням прозорості та публічності їхньої діяльності, а також розширенням можливостей громадян безпосередньо впливати на визначення пріоритетів місцевого розвитку. Це свідчить про поступовий перехід від патерналістської моделі взаємовідносин між державою та суспільством до демократичної моделі соціального партнерства, що відповідає сучасним європейським стандартам публічного управління.

Перспективи подальших наукових досліджень пов'язані з аналізом актуальних проблем функціонування територіальних громад в умовах реформування системи місцевого самоврядування. Особливої уваги потребують питання демографічного розвитку територій, зокрема процеси старіння населення, депопуляції сільських територій та занепаду монофункціональних міст. Зазначені проблеми потребують комплексного історико-правового, політичного та соціального осмислення з метою вироблення ефективних механізмів подальшого розвитку територіальних громад та удосконалення системи місцевого самоврядування в Україні.

Список використаних джерел

1. Віхляєв М. Ю. Історіографія дослідження громадських об'єднань як суб'єктів адміністративного права в радянський період. *Часопис Київського університету права*. 2013. №. 1. С. 115-118.

2. Закони України про декомунізацію [Електронний ресурс] // Офіційний інформаційний портал Сумської міської ради. – URL: <https://smr.gov.ua/uk/dovidka/dekomunizatsiya/350-zakoni-ukrajini-pro-dekomunizatsiyu.html> (дата звернення: 1.05.2026).

3. Коврига О. С. Взаємодія органів державної влади з громадськістю в системі державного управління України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського: Серія «Державне управління»*. 2020. Т. 31. №. 70. С. 109-114.

4. Нагірняк Д. Взаємодія органів державної влади та громадськості в контексті реформи децентралізації в Україні. *Вісник Прикарпатського університету. Політологія*. 2019. Т. 1. № 13. С. 223-229.

5. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157- VIII. Законодавство України: база даних / Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/157-19> (дата звернення: 02.05.2020).

6. Про співробітництво територіальних громад: Закон України від 17.06.2014 р. № 1508-VII. Законодавство України: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1508-18> (дата звернення: 02.05.2020).

7. Програма DOBRE [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал децентралізації в Україні. – URL: <https://donors.decentralization.gov.ua/project/dobre> (дата звернення: 02.05.2020).

8. Сидор М. Я. Становлення та розвиток інституту місцевої публічної влади на українських землях. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія юридична*. 2016. №. 1. С. 22-31.

9. Трансформація політичних інститутів України: проблеми теорії і практики: монографія / Авт. колектив: М. І. Михальченко (керівник) та ін. К.: ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 440 с.